

**ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W WARSZAWIE**

z dnia 2023 r.

zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Las Natoliński"

Na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916, 1726, 2185 i 2375) zarządza się, co następuje:

§ 1. W zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 30 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Las Natoliński" (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2015 r. poz. 530 oraz z 2016 r. poz. 5494) załącznik nr 4 otrzymuje brzmienie określone w załączniku do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Regionalny Dyrektor Ochrony
Środowiska w Warszawie

Arkadiusz Siembida

Cele działań ochronnych w obszarze Natura 2000

Lp.	Przedmiot ochrony	Parametr stanu ochrony	Cele działań ochronnych
1	9170 Grąd Środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie niezmienną powierzchnię siedliska na większej części obszaru wynoszącej 93,33 ha (stan właściwy – FV)
		Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa	Utrzymanie typowej, właściwej dla siedliska charakterystycznej kombinacji florystycznej, z uwzględnieniem specyfiki regionalnej, w tym udziału poszczególnych gatunków na poziomie co najmniej: Zawilec gajowy <i>Anemone nemorosa</i> - 30 %, Gajowiec żółty <i>Galeobdolon luteum</i> - 5 %, Czyściec leśny <i>Stachys sylvatica</i> - 1-2 %, Zdrojówka rutewkowata <i>Isopyrum thalictroides</i> - 1 %, Szczyr trwały <i>Mercurialis perennis</i> - 1-2 %, Ziarnopłon wiosenny <i>Ficaria verna</i> - 5-6 %, Nerecznica samcza <i>Dryopteris filix-mas</i> - 1%, Podagrycznik pospolity <i>Aegopodium podagraria</i> - 1 %, Piżmaczek wiosenny <i>Adoxa moschatellina</i> - 1 %, Kokoryczka wielokwiatowa <i>Polygonatum multiflorum</i> - 1 %, Kłosownica leśna <i>Brachypodium sylvaticum</i> - 1 %, Kopytnik pospolity <i>Asarum europaeum</i> - 1 %, Prosownica rozpierzchła <i>Millium effusum</i> - 1 %, Wiechlina gajowa <i>Poa nemoralis</i> - 1 %, Gwiazdnica wielokwiatowa <i>Stellaria holostea</i> - 1 %, Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i> - 1 %, Żurawiec falisty <i>Atrichum undulatum</i> - 1-2 % (stan właściwy – FV).
		Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	Utrzymanie pojedynczego udziału inwazyjnych gatunków obcych o liczebności ponad 2 % pokrycia powierzchni badawczej, w tym występowania niecierpka drobnokwiatowego <i>Impatiens parviflora</i> w runie poniżej 10 % (stan zły - U2).
		Ekspansywne gatunki rodzime w runie	Utrzymanie pojedynczego występowania rodzimych gatunków nitrofilnych o liczebności poniżej 1% pokrycia powierzchni badawczej (stan właściwy – FV).
		Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	Utrzymanie zróżnicowanej struktury pionowej i przestrzennej, w której powyżej 50 % powierzchni pokrywa zwarty drzewostan z lukami i prześwietleniami powstałymi w wyniku naturalnego wydzielania się drzew, występującymi wszystkimi fazami rozwojowymi, gdzie pierwsze i drugie piętro drzewostanu stanowi gatunek główny Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> , Grab pospolity <i>Carpinus betulus</i> , Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> ; gatunki domieszkowe: Olsza czarna <i>Alnus glutinosa</i> , Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i> , Wiąz szypułkowy <i>Ulmus laevis</i> , Klon pospolity <i>Acer platanoides</i> ; Podszyt: Leszczyna pospolita <i>Corylus avellana</i> , Grab pospolity <i>Carpinus betulus</i> , Bez czarna <i>Sambucus nigra</i> , Klon pospolity <i>Acer platanoides</i> , Kruszyna pospolita <i>Frangula alnus</i> , Czeremcha pospolita <i>Padus avium</i> , Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> , Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i> (stan właściwy – FV).
Wiek drzewostanu	Utrzymanie powyżej 10 % udziału drzewostanów starszych niż 100 lat (stan właściwy – FV).		

		Naturalne odnowienie drzewostanu	Utrzymanie naturalnych procesów regeneracyjnych zapewniających występowanie w drzewostanach luk i prześwietleń dogodnych do naturalnego odnawiania się graba pospolitego, dęba szypułkowego, klona pospolitego, lipy drobnolistnej (stan właściwy – FV).
		Gatunki obce w drzewostanie	Zmniejszenie udziału sosny zwyczajnej <i>Pinus sylvestris</i> w składzie gatunkowym drzewostanów na rzecz gatunków liściastych poprzez utrzymanie procesu naturalnego obumierania tego gatunku. Utrzymanie udziału tego gatunku na poziomie nie wyższym niż 10 % (stan niezadowalający - U1).
		Martwe drewno	Utrzymanie zapasu martwego drewna (łącznie zasoby) na poziomie powyżej 20 m ³ /ha (stan właściwy – FV).
		Martwe drewno wielkowymiarowe	Utrzymanie zapasu martwego drewna wielkowymiarowego na poziomie powyżej 5 szt./ha (stan właściwy – FV).
		Inne zniekształcenia, w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Zachowanie naturalnych cech, niezniszczonego runa i gleby, poprzez utrzymanie dotychczasowego sposobu użytkowania wyłączzonego z pozyskania drewna (stan właściwy – FV).
2	1084 pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i>	Potwierdzenie występowania żywych owadów	Utrzymanie występowania żywych osobników dorosłych lub innych stadiów rozwojowych, lub też martwych osobników dorosłych, co do których zachodzi pewność, że były żywe w bieżącym sezonie badań.
		Udział procentowy drzew zasiedlonych wśród drzew dziuplastych	Zachowanie naturalnych cech siedlisk leśnych oraz ograniczonej dostępności do obszaru gwarantujących utrzymanie zasiedlenia drzew dziuplastych na poziomie co najmniej 15 % (stan właściwy – FV).
		Udział procentowy drzew zasiedlonych wśród drzew dziuplastych dostępnych do kontroli	Zachowanie naturalnych cech siedlisk leśnych oraz ograniczonej dostępności do obszaru gwarantujących utrzymanie zasiedlenia dostępnych do kontroli drzew dziuplastych na poziomie co najmniej 40 % (stan właściwy – FV).
		Liczba drzew zasiedlonych w przeliczeniu na 1 ha	Utrzymanie co najmniej 0,78 drzew zasiedlonych na hektarze (stan zły - U2).
		Udział procentowy drzew dziuplastych wśród wszystkich drzew	Utrzymanie ogólnej liczby drzew dziuplastych wśród wszystkich drzew na poziomie co najmniej 20 % (stan właściwy – FV).
		Liczba drzew dziuplastych w przeliczeniu na 1 ha	Utrzymanie co najmniej 2 drzew dziuplastych na hektarze (stan zły - U2).
		Udział procentowy drzew grubych wśród drzew dziuplastych	Utrzymanie udziału drzew grubych wśród drzew dziuplastych na poziomie co najmniej 5 % (stan właściwy – FV).
		Liczba grubych drzew dziuplastych w przeliczeniu na 1 ha	Utrzymanie co najmniej 2 grubych dziuplastych drzew na hektarze (stan niezadowalający - U1).
		Izolacja	Utrzymanie pełnionej przez otulinę rezerwatu funkcji korytarza migracyjnego łączącego obszar z rezerwatami przyrody Morysin i Las Kabacki im. Stefana Starzyńskiego gwarantującej zachowanie odległości do najbliższych aktualnych lub potencjalnych siedlisk na poziomie co najmniej 1000 m (stan niezadowalający – U1).

UZASADNIENIE

Zmiana planu ochrony rezerwatu została opracowana na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 916, z późn zm.), zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody”. Zakres prac zrealizowanych na potrzeby niniejszego zarządzenia został dostosowany do zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości kulturowych rezerwatu.

Przy sporządzaniu zarządzenia uwzględniono treść rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794). W związku z tym, że teren rezerwatu pokrywa się powierzchniowo z obszarem Natura 2000 Las Natoliński PLH140042 uwzględniono, zgodnie z postanowieniami art. 20 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody, zakres planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000.

Założeniem omawianego dokumentu planistycznego jest m.in. utrzymanie lub odtworzenie w miarę możliwości właściwego stanu przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, który to obowiązek wynika z art. 6 (1) dyrektywy siedliskowej (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – Dz. U. UE. L 206 z 22.7.1992, z późn. zm.). W związku z zarzutami formalnymi Komisji Europejskiej z dnia 9 czerwca 2021 r., zn. INFR(2021)2025, C(2021)2179, dotyczącymi obowiązku ustalenia precyzyjnych celów ochrony dla każdego obszaru Natura 2000, koniecznym stało się doprecyzowanie celów działań ochronnych wyznaczonych dla niniejszego obszaru. Zgodnie z ww. stanowiskiem Komisji Europejskiej funkcja celów ochrony polega na określeniu, jaki stan gatunków i typów siedlisk na danym obszarze należy osiągnąć, tak aby obszar ten mógł przyczynić się do osiągnięcia ogólnego celu, jakim jest właściwy stan ochrony tych gatunków i typów siedlisk (art. 2 ust. 2 Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.U.E.L.1992.206.7)), zwanej dalej „dyrektywą siedliskową”) na poziomie krajowym, biogeograficznym lub europejskim. Zgodnie z wykładnią przedstawioną przez Komisję Europejską aby spełnić tę funkcję, cele ochrony muszą być:

- 1) indywidualnie określone dla danego obszaru, tj. ustalone na poziomie obszaru;
- 2) kompleksowe, tj. obejmujące wszystkie gatunki i typy siedlisk będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty na mocy dyrektywy siedliskowej, które występują w obszarze Natura 2000;
- 3) indywidualnie określone dla przedmiotu ochrony, tj. jasno wskazywać konkretny typ siedliska lub gatunek na danym obszarze;
- 4) indywidualnie określone pod kątem pożądanego stanu ochrony, tj. wyraźnie określające stan, jaki typ siedliska i gatunek na danym obszarze mają osiągnąć; pożądaný stan musi być:
 - a) ilościowy i mierzalny (cele ilościowe, które mogą być uzupełnione celami jakościowymi, takimi jak opis właściwego stanu siedliska lub struktury populacji), jak również raportowalny (umożliwiający monitorowanie);
 - b) realistyczny (uwzględniający rozsądne ramy czasowe i nakłady), spójny (umożliwiający zastosowanie takich samych atrybutów i wskaźników dla przedmiotów ochrony w różnych obszarach);
 - c) kompleksowy (atrybuty i cele powinny obejmować specyfikę danego przedmiotu ochrony i umożliwiać opisanie jego stanu ochrony jako właściwy lub niewłaściwy);
 - d) precyzyjne w odniesieniu do „utrzymania” lub „odtworzenia” stanu ochrony przedmiotu ochrony (odpowiedni poziom ambicji określający niezbędne środki ochrony);
 - e) odpowiadać ekologicznym wymaganiom dotyczącym typów siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I i gatunków wymienionych w załączniku II występujących na tych obszarach; odzwierciedlać znaczenie obszaru dla zachowania lub odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, typów siedlisk i gatunków.

Opracowanie zmiany planu ochrony w zakresie celów ochrony dla przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000, wynika z konieczności zapewnienia warunków utrzymania i odtworzenia jego właściwego stanu ochrony, z wyjątkiem sytuacji, gdy ze względów przyrodniczych jest niemożliwe lub nieuzasadnione polepszenie tego stanu. Cele działań ochronnych sporządzono na podstawie dostępnych materiałów przyrodniczych, w tym dokumentacji do planu ochrony rezerwatu przyrody Las Natoliński.

Zweryfikowana i uzupełniona w okresie obowiązywania planu ochrony wiedza w tym zakresie, pozwala uszczegółowić zaplanowane pierwotnie cele ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 zapewniając tym lepsze warunki utrzymania i odtworzenia właściwego stanu ich ochrony. Głównym celem proponowanych działań jest utrzymanie przedmiotów ochrony na terenie obszaru Natura 2000 Las Natoliński PLH140042 w stanie niezmiennym lub też, o ile to będzie możliwe, dążenie do poprawy jego stanu zachowania poprzez realizację

działań z zakresu ochrony czynnej. Czynność taka jest zgodna z przepisem art. 19 ust. 6 i art. 28 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody stanowiącym, że plan ochrony i plan zadań ochronnych może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony przyrody.

Ponadto, zgodnie z zasadą hierarchiczności prawa konieczne jest wprowadzenie zmian do aktów wykonawczych, jakimi są zarządzenia regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, gdy nowelizacji ulegają przepisy, które mają służyć wykonaniu przepisów aktów prawnych wyższej rangi. Jeżeli akt prawny wyższej rangi zawiera regulacje służące jego wykonaniu, to w przypadku zmiany tych przepisów akty wykonawcze nie są z nimi spójne. Z punktu widzenia zasady stosowania prawa jest to sytuacja, której organy stanowiące prawo powinny unikać. Obowiązywanie sprzecznego prawa nie wpływa korzystnie na jego interpretację i stosowanie. Znaczenie aktów wykonawczych, pomimo iż są usytuowane najniżej w hierarchii prawa, jest bowiem znaczące. Przepisy rangi ustawowej w dużej części nie mają samodzielnego charakteru, a ich realizacja bez aktów prawnych zawierających przepisy wykonawcze nie byłaby możliwa. Wiele rozwiązań ustawowych nie może być należycie wykonanych zgodnie z dyspozycją prawodawcy bez spójnych z nimi przepisów wykonawczych. Zajście w przedmiocie sprawy sytuacji, w której akt prawa miejscowego regulujący merytorycznie określone zdarzenia w zakresie obszarów Natura 2000, stoi w sprzeczności z przepisami mającymi swe źródło w prawie Unii Europejskiej i ustalającymi prądek prawny w zakresie obszarów Natura 2000, nie pozwala wykonywać działań w tym zakresie zgodnie z intencją prawodawcy. W związku z powyższym, regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, upoważnieni do wydania aktu prawnego o charakterze wykonawczym w przedmiocie obszarów Natura 2000, powinny zatem dążyć do możliwie najszybszego uchwalenia przepisów pozwalających wykonać dyspozycje sformułowane przez prawo Unijne. Będziemy mogli mówić o skuteczności ochrony prowadzonej w ramach obszarów Natura 2000 jeżeli w obrocie prawnym będą w tej materii funkcjonować spójne ze sobą akty prawne. Powyższe stanowiło podstawę do wprowadzenia zmian w planie ochrony rezerwatu przyrody zgodnie z wykładnią przedstawioną przez Komisję Europejską.

Rezerwat pomimo swojej lokalizacji w granicach Warszawy, stanowi izolowany fragment starodrzewu cechujący się wysoką bioróżnorodnością, typową dla lasów naturalnych. Dzięki ograniczonej dostępności obiekt ten nie podlega tak silnej presji antropogenicznej (zaśmiecaniu, wydeptywaniu, niszczeniu cennych gatunków roślin) jak inne tereny leśne i parkowe w granicach Warszawy. Odizolowanie drzewostanów rezerwatu zachowało ich wyjątkowy charakter ukształtowany przez czynniki historyczno-kulturowe oraz stale zachodzące procesy regeneracyjne niezaburzone czynnikiem ludzkim. Na obszarze całego rezerwatu występują licznie okazy pomnikowe drzew, głównie dęby szypułkowe *Quercus robur*, które dały początek młodym pokoleniom odnowień rozwijających się pod ich okapem. Ponadto, drzewostan cechuje duże zróżnicowanie faz rozwojowych. Przeważają tu drzewostany w fazie terminalnej wczesnej o zróżnicowanej strukturze pionowej i grubościowej, często z lukami spowodowanymi naturalnym wypadaniem drzew lub ich grup, z bogatym podrostem i nalotem osiagającym zwarcie od 10 do 50 %, średnio 30 %.

Na terenie rezerwatu przyrody, a tym samym obszaru Natura 2000 występuje jedno leśne siedlisko przyrodnicze oraz gatunek zwierzęcia wymienione w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej i ujęte w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z 13 kwietnia 2010 r. Są to: 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*) oraz 1084 pachnica dębowa (*Osmoderma eremita*). Siedlisko to oraz gatunek stanowią przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Las Natoliński. Stosunki troficzne i wilgotnościowe zespołu *Tilio-Carpinetum* zasadniczo odzwierciedlają podzespoły: *Tilio-Carpinetum typicum* - grąd typowy o bogatej warstwie zielnej z gatunkami takimi jak: kopytnik pospolity *Asarum europeum*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, zawilec gajowy *Anemone nemorosa* czy gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea* oraz *Tilio-Carpinetum stachyetosum* - grąd niski, występujący na siedliskach najniższych, wyróżniający się obecnością gatunków przechodzących z łągów oraz dużym udziałem wczesnowiosennych geofitów, jak np. ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, szczyr trwały *Mercurialis perennis*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*. Roślinność rezerwatu jest pochodzenia naturalnego, jednak w przeszłości uległa ona zmianom sukcesyjnym w wyniku zmeliorowania i osuszenia części pradoliny Wisły. Prowadzona gospodarka polegająca na niewielkiej i przemyślanej ingerencji człowieka w procesy zachodzące w lesie nie wpłynęła negatywnie na ciągłość siedliska grądowego. Ogólny stan ochrony siedliska 9170 na tym obszarze jest zły (U2). Siedlisko to występuje na ponad 90 ha dając mu 90 % udziału w siedliskach przyrodniczych rezerwatu. Fizjonomia i struktura grądu jest wielogatunkowa i wielowarstwowa. Warstwa drzew, najczęściej o dość dużym zwarcie występuje zwykle w trzech lub nawet czterech podwarstwach. Drzewostany zbudowane w 90 % z gatunków liściastych. Pierwsze i drugie piętro tworzone jest głównie przez dąb szypułkowy, grab pospolity i lipę drobnolistną. Niższe piętra budowane są przez lipę drobnolistną, klon zwyczajny, klon jawor, topolę osikę, brzozę brodawkowatą czy też grab pospolity. Natomiast warstwa zielna pokrywa zwykle 40 % do 100 % powierzchni płatów siedliska. Gatunki aspektu wiosennego to: zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, z. żółty *A. ranunculoides*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, groszek

wiosenny *Lathyrus vernus*, kokorycze - pusta *Corydalis cava* i pełna *C. solida*, rutewka zdrojowata *Isopyrum thalictroides*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, miódunka ćma *Pulmonaria obscura*. W przeciętnych warunkach siedliskowych do najczęściej rozwijających się gatunków, występujących w późniejszych okresach należą: gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, prosownica rozpierzchła *Milium effusum*, czworolist pospolity *Paris quadrofolia*, zerwa kłosowa *Phyteuma spicatum*, przytulia wonna *Galium odoratum*, czerniec gronkowy *Actaea spicata*, fiołek leśny *Viola reichenbachiana*, turzyca leśna *Carex sylvatica*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, kokoryczka wielokwiatowa *Polygonatum multiflorum*, jaskier kosmaty *Ranunculus lanuginosus*, nercznica samcza *Dryopteris filix-mas* i wiele innych. Runo bogate w gatunki charakterystyczne dla siedliska grądowego z dużą stałością i pokryciem takimi gatunkami jak zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, szczyr trwały *Mercurialis perennis*, czyściec leśny *Stachys sylvatica* oraz brak ekspansywnych gatunków rodzimych pozwala ocenić parametr „charakterystyczna kombinacja florystyczna runa” jako FV – właściwy. Obecność sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* w drzewostanach grądowych obszaru spowodowana jest sztucznymi podsadzeniami realizowanymi w okresie, kiedy zalesiano łąki i prawdopodobnie pola uprawne około 130-150 lat temu. Udział tego gatunku w drzewostanach, z racji intensywnego zamierania i braku tendencji do odnawiania się wynosi niecałe 10 %. Dlatego, pomimo niewielkiego ryzyka jego rozprzestrzeniania się w obrębie chronionego obszaru, parametr „gatunki obce ekologicznie w drzewostanie” został oceniony jako niezadowolający - U1. W rezerwacie występują dwa gatunki obce geograficznie niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora* i robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*. Procentowy udział tych gatunków sięga około do 10 %. W szczególności niecierpek drobnokwiatowy stanowi konkurencję dla rodzimych gatunków jednorocznych w runie i jest to gatunek stwierdzany w największej liczbie. Rozprzestrzenianie się tego gatunku na terenach leśnych może być ograniczane licznym naturalnym odnowieniem drzew i krzewów zacieńającym dno lasu tworząc tym niekorzystne warunki świetlne dla rozwoju niecierpka. Występowanie gatunków inwazyjnych stanowi główne zagrożenie dla łąk dlatego wskaźnik „inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie” nie może być oceniony inaczej jak U2 – zły. Brak rodzimych gatunków ekspansywnych pozwala ocenić parametr „rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych” jako FV – właściwy. Ograniczona dostępność uchroniła rezerwat od zmiany jego zagospodarowania w kierunku gospodarki leśno-parkowej. Pełniona obecnie przez ten obiekt funkcja formy ochrony przyrody o ograniczonym dostępie nie pociąga za sobą konieczności wprowadzania radykalnych zmian, prowadzących do uproszczenia struktury pionowej, przestrzennej i grubościowej drzewostanu oraz usuwania zamierających drzew i martwego drewna. Dzięki temu zasób stojącego i leżącego martwego drewna wielkomyiarowego w obszarze jest wysoki i szacuje się, że znacznie przekracza on 5 m³/ha. Pozwala to ocenić parametr „martwe drewno” jako FV – właściwy. Znaczny udział starych drzew przekraczający 10 % pozwala ocenić parametr „wiek drzewostanu” jako FV – właściwy. Dzięki ograniczonej dostępności w obszarze mogą zachodzić bez zakłóceń antropogenicznych naturalne procesy regeneracyjne drzewostanów. W miejscu zamierających drzew powstają luki i prześwietlenia dogodne do naturalnego odnawiania się graba pospolitego, dęba szypułkowego, klona pospolitego, lipy drobnolistnej. Wysoki procent odnowionych luk oraz duża udatność odnowień naturalnych pozwala ocenić parametr „naturalne odnowienie drzewostanu” jako FV – właściwy. Zachowanie powyżej 50 % powierzchni zwartych drzewostanów w formie obszaru pokrytego przez drzewostany o zwarciu umiarkowanym z lukami powstałymi w wyniku naturalnego wydzielania się drzew oraz występującymi wszystkimi fazami rozwojowymi różnicującymi ich strukturę pionową i przestrzenną pozwala ocenić parametr „struktura pionowa i przestrzenna roślinności” jako FV – właściwy. Rezerwat jako obiekt zamknięty, ogrodzony i strzeżony, w którym penetracja ludzka jest znacznie ograniczona uchroniony został przed zadeptywaniem typowym dla innych parków miejskich. Odradzają się w nim ekosystemy leśne bogate w wiekowe drzewa i stopień naturalności, które uznać można za wyróżniające wśród łąkowych zbiorowisk doliny środkowej Wisły. Pozostałości mazowieckiej puszczy, stare drzewa pomnikowe rozrzucone na całym terenie dały początek młodym pokoleniom odnowień podokapowych, które mogły się rozwijać pozbawione ograniczającej presji antropogenicznej. W efekcie widzimy tu zróżnicowanie faz rozwojowych zbliżone do lasów o charakterze naturalnym. Zachowanie naturalnych cech, niezniszczonego runa i gleby, poprzez utrzymanie ograniczonej dostępności do obiektu oraz dotychczasowego sposobu użytkowania wyłączającego z pozyskania drewna pozwala ocenić parametr „zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna”, „zniszczenie drzewostanu” oraz „inne zniekształcenia” jako FV – właściwy. Nie definiowano celów w stosunku do wskaźników „Mikrosiedliska drzewne (drzewa biocenotyczne) oraz stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska z uwagi na, kolejno, konieczność dalszego testowania tj. zasadności uwzględniania wskaźnika w ocenie stanu zachowania siedliska oraz fakultatywny charakter wskaźnika.

W celu zapewnienia właściwej ochrony siedliska grądowego w rezerwacie należy przede wszystkim dążyć do utrzymania obecnego parametru stanu jego zachowania. Realnym zagrożeniem dla siedliska przyrodniczego 9170 jest dalsza ekspansja obcych gatunków inwazyjnych (I01), głównie niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*, a w mniejszym stopniu również robinii akacjowej *Robinia pseudoacacia*. Oprócz zagrożenia związanego

z występowaniem gatunków inwazyjnych nie stwierdzono innych istniejących zagrożeń, mających negatywny wpływ na stan zachowania siedliska grądowego w obszarze. Ogólną perspektywę ochrony tego siedliska można określić jako właściwą pozwalającą zachować je w stanie niezmienionym. Tym niemniej, ze względu na nieprzewidywalny kierunek jaki może objąć proces wkraczania gatunków obcych, w perspektywie 10-20 lat nie jest pewne, czy obecny stan utrzyma się na dotychczasowym poziomie, dlatego parametr ten oceniono jako utrzymanie na poziomie niezadowolającym.

W świetle obecnej wiedzy dotyczących bionomii i preferencji siedliskowych pachnicy dębowej można stwierdzić, że ocena ogólna stanu ochrony tego gatunku na tym obszarze jest zła – U2. Dzięki zachowaniu naturalnych cech siedlisk, zróżnicowanej strukturze pionowej i przestrzennej drzewostanów oraz ograniczonej dostępności do obszaru udało się zachować udział drzew grubych na poziomie 50 % z czego 60 % są to drzewa dziuplaste a 25 % wśród drzew dziuplasty stanowią drzewa zasiedlone przez pachnicę dębową. Pozwala to ocenić parametr „udział procentowy drzew zasiedlonych wśród drzew dziuplastych”, „udział procentowy drzew zasiedlonych wśród drzew dziuplastych dostępnych do kontroli”, „udział procentowy drzew dziuplastych wśród wszystkich drzew” oraz „udział procentowy drzew grubych wśród drzew dziuplastych” jako FV – właściwy. Gorzej wypadają parametry dotyczące liczby drzew grubych i dziuplastych oraz zasiedlonych przez pachnicę w przeliczeniu na hektar, gdyż jest on oceniony jako U2 – zły. Podobnie parametr „izolacja” oceniony jako U2 – zły nie ma istotnego wpływu na stan zachowania pachnicy dębowej w obszarze. Pachnica dębowa bez problemu pokonuje odcinki do 1 km, a w sprzyjających warunkach dłuższe. Wobec obecności w pobliżu obszaru Natura 2000 Las Natoliński takich obiektów, jak rezerwat przyrody Morysin i Las Kabacki im. Stefana Starzyńskiego, oraz łącznika pomiędzy tymi rezerwatami przyrody a rezerwatem przyrody Las Natoliński utworzonego w formie ich otulin, oddziaływanie czynnika izolacji nie jest znaczące. Przeprowadzane na obszarze odłowy z użyciem pułapek feromonowych wykazały obecność pachnicy w rezerwacie, a fakt, że żaden z raz odłowionych chrząszczy nie był odławiany ponownie może świadczyć o dużej liczebności populacji pachnicy dębowej w obrębie obszaru Natura 2000 Las Natoliński. Należy w tym miejscu podnieść dodatkowo, że odławiane były również okazy tęgosza rdzawego *Elater ferrugineus* L., gatunku biologicznie powiązanego z występowaniem chrząszczy kruszczycowatych, przede wszystkim pachnicy dębowej. Taki stan faktyczny pozwolił ocenić parametr „potwierdzenie występowania żywych owadów” jako właściwy – FV.

Występujące obecnie oddziaływania i zagrożenia względem populacji pachnicy dębowej i zajmowanego przez nią makrosiedliska w obszarze Natura 2000 Las Natoliński są podprogowe i nie wpływają na stan jej ochrony. Nie ma potrzeby podejmowania względem nich dodatkowych działań ochronnych z zakresu ochrony czynnej lub modyfikacji sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu ustalonego w planie ochrony rezerwatu przyrody. W związku z powyższym, perspektywy zachowania populacji pachnicy dębowej na terenie obszaru Natura 2000 w stanie optymalnym dla tego obszaru należy ocenić jako właściwe - FV.

Brak możliwości poprawy oceny parametrów wskaźników ocenionych na U2 związany jest z położeniem obszaru w obrębie silnie zurbanizowanych terenów miejskich oraz uwarunkowaniami naturalnymi. W szczególności wiek drzewostanów i skorelowany z nim nasilony proces naturalnego obumierania (ustępowania z drzewostanów) najstarszych drzew, wraz z powiązaną wysoką intensywnością naturalnego odnawiania się drzew niezgodnych z siedliskiem zaburza, w miejscach prześwietlonych w efekcie obumarcia starych drzew, zaburza strukturę pionową i przestrzenną fitocenoz. Ponadto, nałożenie się w tym miejscu dwóch form ochrony przyrody, tj. rezerwatu przyrody i obszaru Natura 2000, również determinuje możliwość wprowadzenia radykalnych zmian tego parametru. Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym. Dokumentem godzącym wymogi obu form ochrony przyrody jest plan ochrony rezerwatu przyrody uwzględniający plan zadań ochronnych obszaru Natura 2000. Zaprojektowane w nim działania mają stopień intensywności pozwalający z jednej strony zachować rezerwat przyrody w formie obiektu wyróżniającego się stanem jak najbardziej zbliżonym do naturalnego, z drugiej zaś strony pozwalają zachować co najmniej na dotychczasowym stanie ochrony przedmioty ochrony obszaru Natura 2000. Współistnienie na jednym obszarze dwóch niezależnych form ochrony przyrody, czyni poprawę wskaźników ocenionych na U2 procesem złożonym i czynność ta winna być rozłożona w czasie. Zbyt radykalne kroki w tej materii mogłyby pogorszyć stan ochrony rezerwatu przyrody, stąd w okresie obowiązywania planu ochrony nie ma możliwości poprawy wskaźnika do stanu właściwego.

Zdefiniowane w zarządzeniu cele powinny być brane pod uwagę przez podmioty sprawujące nadzór nad obszarem Natura 2000 oraz w trakcie prowadzenia ocen wpływu programów i przedsięwzięć na obszar Natura 2000.

Zgodnie z art. 19 ust. 1a ustawy o ochronie przyrody, sporządzający projekt planu winien zapewnić możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu, na zasadach i w trybie określonym w art. 3 ust. 1 pkt 11 oraz art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach

oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029, z późn. zm. - zwanej dalej „ustawą ooś”). Ponadto, w myśl art. 19 ust. 2 i 97 ust. 3 pkt. 2 ustawy o ochronie przyrody, projekt planu ochrony rezerwatu przyrody wymaga zaopiniowania kolejno przez właściwe miejscowo rady gmin oraz regionalną radę ochrony przyrody. Powyższe, w związku z art. 19 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, stosuje się odpowiednio w przypadku dokonywania zmiany planu ochrony. Zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 190 - zwanej dalej „ustawą o wojewodzie”), projekt planu ochrony wymaga także uzgodnienia z właściwym terytorialnie wojewodą. W myśl art. 21 ust. 2 pkt 24 lit. a ustawy ooś, projekt planu ochrony zamieszcza się w publicznie dostępnych wykazach.

W ramach procedury opracowania zarządzenia zmieniającego plan ochrony, zgodnie z § 3 i § 6 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794) oraz ww. przepisów prawa, obwieszczeniem znak:.... z dnia....., Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie podał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu i wyłożeniu do publicznego wglądu projektu planu ochrony, poprzez:

- a) wywieszenie obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie na tablicy ogłoszeń w siedzibie i Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie,
- b) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Urzędzie Miasta Stołecznego Warszawa,
- c) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Urzędzie Dzielnicy Ursynów m.st. Warszawa,
- d) publikację obwieszczenia w prasie (..... Nr .../2023),

Tym samym, zainteresowanym osobom i podmiotom umożliwiono zapoznanie się z dokumentem oraz złożenie uwag i wniosków do projektu planu ochrony przez okres 21 dni od dnia publicznego ogłoszenia obwieszczenia. W przewidzianym na składanie uwag i wniosków terminie, zgłoszono następujące uwagi:

Lp.	Imię i nazwisko / Nazwa instytucji bądź organizacji	Data wpływu do urzędu (dd.mm.rrrr)	Treść uwagi	Sposób rozpatrzenia	Uwagi

Na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy o wojewodzie, Wojewoda Mazowiecki pismem znak: ... z dnia ... uzgodnił projekt zarządzenia. Ponadto projekt zarządzenia został zaopiniowany przez Radę m.st. Warszawy (uchwała) oraz Regionalną Radę Ochrony Przyrody, działającą przy Regionalnym Dyrektore Ochrony Środowiska w Warszawie (głosowanie

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.

Celem wprowadzenia zarządzenia jest wypełnienie delegacji ustawowej zawartej w art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 916, z późn. zm.).

2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.

Projekt planu zadań ochronnych będzie oddziaływał:

- 1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;
- 2) na właściciela rezerwatu;
- 3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty, które znajdują się lub znajdują w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.

3. Konsultacje.

Projekt zarządzenia jako akt prawa miejscowego podlega:

- 1) na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej
- 2) w województwie (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 190) uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim;
- 3) na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody zaopiniowaniu przez właściwą miejscowo radę gminy;
- 4) na podstawie art. 19 ust. 1 a ustawy o ochronie przyrody procedurze udziału społeczeństwa przewidzianej przez ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1029, z późn. zm.);
- 5) na podstawie art. 97 ust. 3 pkt. 2 ustawy o ochronie przyrody, projekt planu ochrony rezerwatu przyrody wymaga zaopiniowania przez regionalną radę ochrony przyrody.

4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia nie pociągnie za sobą skutków finansowych dla budżetu państwa.

5. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Zapisy zawarte w projekcie zarządzenia będą miały umiarkowany wpływ na lokalny i regionalny rynek pracy. Konieczność realizacji zadań przyczyni się do zwiększenia zapotrzebowania na usługi z działów: „Badania naukowe i działalność rozwojowa” Polskiej Klasyfikacji Działalności, wprowadzonej Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. Nr 251, poz. 1885, z późn. zm.).

6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Regulacja przedmiotowego zarządzenia objęta jest prawem UE. Zarządzenie swym zakresem obejmuje teren objęty ochroną w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 na podstawie dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.U.E.L.1992.206.7), jako specjalny obszar ochrony siedlisk Las Natoliński PLH140041. Projekt zarządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.